

Данькевич Ю. В.,

*кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри комп'ютерних та інформаційних технологій
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ІСТОРИСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ ВОЛОДИМИРА ВЕРНАДСЬКОГО У ЦИКЛІ ВИВЧЕННЯ ДОКУМЕНТОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН

Одне із потужних вчень Володимира Вернадського про ноосферу як новітню сферу, подальший природній розвиток якої пов'язаний із накопиченням розуму людини, вплинуло на систему новітніх поглядів щодо дефініцій «документ – комунікація». У сучасному документознавстві концепції Володимира Вернадського значно розширили загальне визначення поняття «інформація» від звичного «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді», поданого у вступних положеннях Закону України «Про інформацію», до комплексного підходу розширення понять «інформаційне суспільство» та «суспільство знань» [1].

Концепції впливу ноосфери для документаційну інформацію, за слухним зауваженням Г. Швецової-Водки, уможливили її вивчення у таких підходах:

I. Комплексному як «поєднання семантичного і технічного», коли інфосфера розуміється як духовна діяльність людини, що відбувається у процесі не лише виробництва, а й обміну інформацією.

II. Значно розширило ключове поняття сучасної інформаційної діяльності, а саме: «інформаційні ресурси», що можуть бути використані «як систематизована інформація або знання, що мають цінність у певній предметній області». У подальшому, дефініція «інформаційні ресурси» отримує розвиток через електронні та «нонелектронні» документні та недокументні інформаційні ресурси. Тобто, коли здійснюється накопичення інформаційних ресурсів, наприклад, бібліотечних, із метою їхньої подальшого збереження.

III. Комунікаційна складова документознавчих дисциплін, що вивчаються у процесі підготовки рівнів бакалавр та магістр. Наприклад, для бакалаврського рівня це дисципліни «Основи теорії комунікації», «PR та інші соціально-комунікаційні технології», «Соціальні комунікації», «Ноокомунікологія» – для магістерського рівня [3, с. 8].

Важливо наголосити на розуміння науковцями та вченими визначень понять «документосфера» та «документальна пам'ять» з точки зору ноокомунікології. За Г. Швецовою-Водкою, організаційною структурою ноосфери є «документальні соціальні інститути, які розподіляються за секторами документосфери»:

- сектор пізнання – бібліографічний, бібліотечний, музейний;
- сектор комунікаційний, основою якого є усі документарні інститути;
- сектор управлінський, що складається із бібліотечних та архівних інститутів [3, с. 16].

Тобто, розширюється та накопичується фахова здатність до розуміння, вивчення, усвідомлення, сприйняття та переробки зовнішньої інформації. З огляду на це, документ, що є ключовим поняття у системі підготовки студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», отримує нове розуміння з огляду його місця у системі ноокомунікології як методологічної бази наук про документосферу. На сучасному етапі, у процесі вивчення дисципліни «Ноокомунікологія», Г. Швецова-Водка пропонує розширити межі і, окрім загальновідомих соціальної, технічної, зоологічної, біологічної, включити ще й космічну. Остання, за вченою, є ще «недостатньо вивченою» [3, с. 72]. Наприклад, В. Ільганаєва виділяє «космокомунікацію» як «надприродний, надсоціальний тип комунікації», в основі якої «лежать феномени парамедіа, у т.ч. позапочуттєвого сприйняття» [2, с. 186].

Тоді, вивчення бібліосфери, знову ж таки як ключової для студентів, розширюється у «родових сутнісних функціях», а саме: бібліотечній, бібліографічній, книговидавничій, книготоргівельній. Це. У свою чергу, впливає і на підготовку студентів ще однієї спеціальності – культурологів, які на бакалаврському рівні вивчають дисципліну «Першоджерела та бібліографістика».

Отже, подальше розуміння та ґрунтовне вивчення ідеї Володимира Вернадського про еволюцію біосфери Землі, коли найвищого свого розвитку вона досягає у момент появи Homo Sapiens, відбувається паралельно із вивчення дефініції розум (ноо). У системі інформаційної діяльності, бібліотечної та архівної справи, на чому одні із перших наголошували вчені-документознавці, саме документ стає носієм нооінформації, бібліотечний фонд – сукупністю нооса [3, с. 105].

У комплексному вивченні дисциплін документаційного комунікаційного циклу ключові ноо-поняття і надалі розвиватимуть дослідження у царині сучасних інформаційних технологій, коли користувачі одержують доступ, створюють, обробляють, передають, змінюють та зберігають інформацію. Зрештою, документаційна

інформація, у теперішньому її розумінні, пристосована і до управління нею за допомогою багатьох різних технологій і систем.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інформацію» редакція 01.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 08.03.2023).
2. Ільганаєва В. Соціальні комунікації. Харків : КП «Міська типографія», 2009. 391 с.
3. Швецова-Водка Г. М. Ноокомунікологія: навчально-методичний посібник для студентів магістратури спеціальності «029» Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Київ : Кондор, 2019. 112 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-21>

Кисельов Ю. О.,

*доктор географічних наук, професор,
завідувач кафедри геодезії, картографії і кадастру
Уманського національного університету садівництва
м. Умань, Черкаська область, Україна*

Кисельова О. О.,

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри хімії, географії та наук про Землю
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Полтава, Україна*

ГЕОГРАФІЧНИЙ ЗМІСТ УЧЕННЯ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО ПРО БІОСФЕРУ

Всесвітньо відомий науковець і мислитель, перший президент Української академії наук Володимир Іванович Вернадський (1863–1945) був ученим-енциклопедистом. Коло його наукових інтересів, фокусуючись у галузі природознавства, було надзвичайно широким: геологія і екологія, геохімія і радіофізика, проблеми симетрії та часопростору... І це далеко не повний перелік. Проте, на нашу думку, часто необґрунтовано залишають поза сферою, в якій працював В. І. Вернадський, географію. Адже саме вона є інтегральною наукою, що досліджує земну поверхню й весь простір, у якому відбуваються процеси, що перетворюють її.